

ערכת וחיברתי בס"ד
בחסד ה' עלי הצב"ו
נדיה אטון הי"ו

"בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יִכָּתֵב..."

זמני השבת פרשת ניצבים וראש השנה

חצות היום: 12:34

לא לשכוח תשליך

צאת הכוכבים: 18:53

יום דביעי ב' דראש השנה

עלות השחר: 5:14

חצות היום: 12:33

יציאת החג: 19:04

יום דביעי ב' דראש השנה

עלות השחר: 5:14

ר"ת: 19:51

יום המישי צום גדליה

כניסת הצום: 5:15

צאת הצום: 19:51

יום שישי כ"ז אלול

כניסת שבת

(פרשת ניצבים): 18:23

יום שבת כ"ז אלול

יציאת שבת: 19:13

ר"ת: 19:57

יום שני כ"ט אלול

כניסת הצום: 5:13

(לנוהגים לצום בערב ראש השנה)

כניסת החג: 18:19

יום שלישי

א' דראש השנה

עלות השחר: 5:13

הזמנים לפי אופק באר שבע

אתר אור הנר

לכל קוראי עלון אור הנר היקרים,

בס"ד זיכנו ה' יתברך להקים את אתר "אור הנר". אתר אור הנר נועד להיות שליח נאמן להפצת תורה ויראה, להאיר את אור הנשמה האלוקית המפעם בכל יהודי ויהודייה. באתר מתנגנים זה לצד זה שיעורים עמוקים ונשגבים במרחבי התורה - בהלכה, באגדה, במוסר, בפרשת השבוע, ובדברי חז"ל. מידי שבוע נוספים תכנים חדשים: שיעורים, מאמרים, סרטונים - המעוררים את הלב ומרחיבים את הדעת.

מצורף בזה קוד QR סרקו את הברקוד ותקבלו את כל השיעורים והעלונים.

בהזדמנות זו נודה לבווא עולם תהילות לקל בורא עולם שעוזר ומשגיח ומונח אותנו לכל זיכוי הרבים הזה.

ועוד ברכת תודה נשגב קמיה משפחת מדר שהקימו ופיתחו את האתר תהי משכרתם שלימה מעם ה'.

תודה נוספת אודה מקרב הלב להורי היקרים שעוזרים ותומכים ומעודדים בלי הפסקה בלי שיעור,

יהי רצון שיזכו לכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות אמן. וכן מודה אני מקרב הלב לכל התורמים היקרים בהוצאת העלון יהי רצון שחפץ ה' בידם יצלח.

ועל כולם "עלית על כולנה" אישתי היקרה רבקה מנב"ת שעוזרת תומכת מסייעת בגידול הילדים, שלי ושלכם שלה הוא. אחתם בברכת הדיוט יהי רצון שנוכח להיכתב בספרן של צדיקים וחסידים לאלתר לחיים ותהיה השנה הבאה עלינו לחיים ולשלום, שנוכח לראות בשובם של אחינו היקרים מהשבי והצלחה לחיילנו היקרים אמן.

בברכת שבת שלום ושנה טובה ומבורכת.

ג

דבר העורך

ה

שו"ת עם הרבנים

ז

יום האחרון של השנה

ח

הלכות ראש השנה

יד

עשרת ימי תשובה

טו

צום גדליה

דבר העורך

"ובשופר גדול יתקע..."

לסעודה שלמה, וכל טיפת מים מבקבוק זרוק הייתה בעיניו מתנה משמים.

יום אחד, כשהשמש להטה מעליו והוא כבר כמעט לא מצא כוח להרים את עיניו, נעצר מולו עגלת פאר. מתוכה ירד איש עשיר, לבוש בבגדים נקיים, פניו מלאות חמלה. הוא הביט בילד, שנראה יותר כצל מאשר כיצור חי, וליבו לא נתן לו לעבור בשתיקה.

"ילד", אמר לו, "אני מוכן שתבוא אל ביתי שנה שלימה. באותה שנה לא תצטרך עוד לחפש פירורים באשפה. תמצא אצלנו אוכל, מיטה ומקום בטוח. אך יש לי תנאי: באותה שנה תעבוד אצלי, מדי יום משמונה בבוקר עד שתיים בצהריים."

עיניו של הילד נדלקו. חלום שלא העז לחלום התממש, כדי לקבל קורת גג, אוכל ושתייה הוא הרי מוכן לעשות הכל. הוא הסכים מיד.

בימים הראשונים היה נמרץ. הוא קם מוקדם, ניקה, סידר, עזר בכל אשר נדרש. לראשונה בחייו הרגיש שייך למשהו גדול ממנו.

אומנם לאחר חודש וחודשיים, הילד התחיל להתרגל לכל הפינוקים, והחל לשכוח שהגיע מהאשפתות, העייפות גברה, והשיגרה הכבדה הכביעה אותו. הוא החל לזנוח את עבודתו, להתעכב, ולהתחמק, עד שהפסיק להגיע לעבודה. האיש העשיר ראה את ההתרופפות, וליבו נשבר. "ילד", אמר בקול קשה, "אם אינך מוכן לעמוד בתנאי - לא תוכל להישאר בביתי."

המילים האלו היו כרעם ביום בהיר. הילד קפא במקומו. הוא ידע מה מצפה לו בחוץ: קור הלילות, רעב הרחובות, בדידות שאין לה תרופה. ברגע האחרון, בטרם יצא החוצה, קרס על ברכיו, דמעות זולגות על לחייו, ולחש: "אני מצטער..." באמת מצטער. תן לי עוד הזדמנות. אני מבטיח שאחזור לעבוד במסירות. "העשיר הביט בו. הוא ראה את הכנות שבעיניו הדומעות, את הלב השבור, ולא יכול היה לסגור את דלתו. הוא פתח שוב את זרועותיו ואמר: "קום, בני. חזור לעבוד - ודע שאין לך מקום טוב מזה". מאותו יום, הילד עבד אחרת. לא רק מתוך הכרח, אלא מתוך ידיעה עמוקה שזכה במתנה שאין כמותה - הזדמנות שנייה.

אותו ילד הוא לא אחר מאשר כל אחד ואחד מאיתנו, הקב"ה נתן לנו בית, אוכל, שתייה, ובקשתו היחידה הייתה שנשתדל בקיום המצוות. אומנם בעוונותינו הרבים במשך כל השנה נכשלנו, שוכחים את מה שנדרש מאיתנו. לפעמים נדמה לנו שכבר אין לנו זכות, שאנחנו לא עומדים בציפיות. אומנם הקב"ה אומר לנו: "הדלת עוד פתוחה. חזרו אליי. בקשו סליחה, ואני אקבל אתכם באהבה."

נמצאים אנו כפסע לפני ראש השנה נשתדל כל אחד לקבל על עצמו קבלה טובה לפני יום הדין ונזכה להיכתב ולהחתם בספרם של צדיקים וחסידיים לאלתר לחיים אמן, בברכת שבת שלום ושנה טובה ומבורכת.

שלוש שעות... ארבע שעות... כשהגיעה השעה השישית, החלה אימו של סיסרא לדאוג: רגילה הייתה שבנה שב מהמלחמה לאחר שלוש או ארבע שעות, וכעת כבר עברו שש שעות!... "מדוע בושש רכבו לבא", "בושש" - בא שש? ועדיין סיסרא לא הגיע, לכן התחילה אמא של סיסרא לבכות מאה בכיות, וכנגד זה אנו תוקעים מאה תקיעות בראש השנה.

והשאלה מתעצמת וזועקת עד השמים: וכי מה אכפת לנו מאותה אמא מרשעת שבוכה על הבן שלה שמת, מה אנחנו צריכים לזכור ולהזכיר אותה בראש השנה, ועוד לתקוע מאה פעמים בגלל שהיא בכתה מאה בכיות?

תירוץ נפלא השיב הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: לימוד גדול למדנו מאמא של סיסרא, הרי מנין לנו שאמא של סיסרא בכתה דווקא מאה בכיות, ולא יותר או פחות?

על כורחך שגם אצל מרשעת זו עמד מלאך ממרום, וספר בידו, והטה אזנו לשמוע את

הבכיות שלה. וספר ומנה כמה בכיות בכתה, וכשהגיעה למאה הפסיקה, כי כך נקצב לה, ולא בכתה אחת יותר!

וזה חיזוק גדול לכל אחד ואחד מאיתנו, אם הקב"ה שומע אפילו את הבכיות של אותה אישה רשעה, קל וחומר שאת התפילות והבכיות שלנו, הבנים שלו, שאנו מתפללים ומבקשים בראש השנה - הוא ישמע לנו. גם אם כל השנה התרחקנו ממנו אנחנו עדיין יותר טובים מאותה אמא רשעה אמא של סיסרא שהקב"ה שמע לבכיות שלה, אז וודאי וודאי שהקב"ה ישמע לתפילות שלנו.

לכן ציוו אותנו חז"ל לתקוע מאה תקיעות כנגד מאה הבכיות שבכתה אמא של סיסרא, לחזק אותנו שאפילו אם אנו מרגישים רחוקים מה' יתברך אין לנו להתייאש, אלא להתפלל ולבקש בלי הפסקה כי וודאי ה' שומע לתפילותנו מסופר על ילד קטן, יתום מאב. חייו היו צללים של חוסר - חוסר בבית, חוסר בחיבוק, חוסר בלחם. אמו, שהייתה בעצמה שקועה בכאב ובדוחק, לא הצליחה לשאת את עול גידולו. וכך נדד הילד ברחובות, בודד ונטוש, מחפש את מזונו בין ערימות האשפה. שקיות קרועות היו לו כקופסאות אוצר, פירור לחם יבש הפך

נמצאים אנו שלושה ימים לפני יום הדין הגדול, יום ראש השנה שעליו אמרו חז"ל שכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון.

גולת הכותרת של יום ראש השנה, הינה השופר, "שנאמר: 'יום תרועה יהיה לכם', והיא המצווה מדאורייתא היחידה שמקיימים בראש השנה, חז"ל תיקנו לנו לתקוע בשופר ביום ראש השנה מאה ואחד פעמים, מאה פעמים בתפילה, ולאחר עלינו לשבח תוקעים שוב תרועה גדולה כדי לערבב את השטן שלא יקטרג על עם ישראל שהם אוכלים שותים ושמיחים.

ישנם כמה טעמים למה אנו תוקעים דווקא מאה קולות בתפילה בראש השנה, אחד מן הטעמים כותבים התוספות במסכת ראש השנה (דף ל"ג עמוד ב' בשם הערוך): שמאה התקיעות הם כנגד מאה פעיות (מאה בכיות) שפעתה אמא של סיסרא.

כדי להבין תירוץ זה ראשית נקדים מה הסיפור שאירע אצל אמא של סיסרא: סיסרא היה שר צבא של המלך יבין, הוא היה גיבור אמיץ ובעל כוח עצום בלתי ניתן לתיאור. המדרש מספר: שכאשר היה סיסרא מרעים בקולו על חיית השדה, לא הייתה החיה מוצאת עוז בנפשה למוש ממקומה, אלא הייתה עומדת עד אשר ניגש לתפוס אותה. וכאשר היה יורד לרחוץ בנחל קישון, היה מעלה בזקנו כמות של דגים שהייתה מספיקה לסעודתם של כמה וכמה אנשים.

כבן שלושים שנה היה, וכבר כבש כמעט את כל העולם בכוחו. היה נעמד מול חומת האויב, מרעים בקולו החזק - והחומה הייתה קורסת! המלך יבין החליט לצאת למלחמה מול עם ישראל, והורה לשר צבאו סיסרא לצאת למלחמה במלחמה נגד ישראל לא הסתמך סיסרא על כוחו האדיר בלבד. הוא יצא למלחמה ועימו תשע מאות רכב ברזל וארבעים אלף ראשי גייסות - ארבעים אלף מפקדים אשר תחת פיקודו של כל אחד מהם נתון גייס שלם! צבא אדיר! מיליוני חיילים.

הלחימה התרחשה בצורה ניסית ומופלאה, כאשר "וַיִּהְיֶה ה' אֶת סִסְרָא... לִפְנֵי בָרָק וַיַּךְ סִסְרָא מֵעַל הַמָּרְכָבָה וַיָּנֶס בְּרָגְלָיו" - הדבר אירע בעקבות מהומה ניסית שנוצרה בקרב צבא הכנענים וסוסיו, והצפת נחל קישון שהפך למלכודת מוות עבור פרשי הכנענים ורוכבי המרכבות שנגרפו בשטף המים. כל צבא יבין חוסל באורח פלא: "לֹא נָשָׂא רֶגֶל אֶחָד".

היחיד שנותר הוא שר הצבא סיסרא, שניסה להימלט: "וַסִּסְרָא נָס בְּרָגְלָיו אֶל אֹהֶל יַעֲלֵ אִשֶּׁת חֶבֶר הַקִּינִי". יעל, אשת חבר הקיני, שלהם היה הסכם שלום עם יבין מלך כנען, אירחה את סיסרא, כיסתה אותו בשמיכה והגישה לו לאכול והשקתה אותו חלב. כיסתה אותו בשמיכה וסיסרא נרדם. בלי שסיסרא שמ לב, יעל לקחה את יתד האוהל ותקעה בגופו, והוא מת מיד. יעל פגשה מחוץ לאוהל את ברק, שהמשיך לרדוף אחרי סיסרא, ובישרה לו על מותו.

בדרך כלל מלחמותיו של סיסרא היו קצרות...

דבר תורה לסעודה שניה

המתכון לשנה טובה

הגאון רבי יהודה פתייה זצ"ל ישב פעם בליל ראש השנה בסעודת היום כשהוא מיסב בחבורת אורחים לבוש בבגדי לבן, ועל השולחן מנורה גדולה מאירה בנרות גדולות, והנה אחד המסובים דחף בטעות את השולחן, נפלה המנורה וכבו הנרות... וחושך גדול נהיה בבית... רבי יהודה עצר את עצמו ולא כעס כלל. אך הסיפור לא נגמר, מכיוון שחושך גדול שרר בבית, כשיצאה הרבנית ומגש דגים בידה נפל המגש והכל נשפך על הרצפה... קם רבי יהודה לראות מה אירע עם הדגים, אך אז... שוד ושבר... הרב החליק מהרוטב של הדגים ונפל על הרצפה. כל הבגד הלבן נתלכלך... ובכל זאת שלט רבי יהודה בעצמו לא כעס ולא רגז מאומה... בגמר השנה העיד רבי יהודה על עצמו כי מעולם לא הייתה לו שנה טובה ומתוקה כשנה זו, בהארת פנים ממעל, בכל אשר שלח ידו הצליח ה' דרכו, אף היה לו חידושים גדולים וגילויים נפלאים בתורה... מכאן עלינו להבין כל אחד לפי מצבו כי העיקר בלילה וביום הקדוש הזה - לקבל את הכל באהבה ושמחה, מתוך שלוות הנפש כי הכל לטובה ולברכה.

דבר תורה לסעודה ראשונה

"ומל' ה' את לבבך ואת לבב זרעך"

בשולחן ערוך (אורח חיים ראש סימן תקפ"א) מובא המנהג של אמירת "סליחות" בחודש אלול בנוסח הבא: "נוהגים לקום באשמורת הבוקר, לפני עלות השחר, לומר סליחות ותחנונים מראש חודש אלול ואילך (ממחרת של ראש חודש) ועד יום הכיפורים". מעיר על כך הרמ"א: ומנהג בני אשכנז אינו כן, אלא עומדים באשמורת לומר "סליחות" ביום א' שלפני ראש השנה (כשחל ראש השנה ביום ה' או בשבת). ואם חל ראש השנה בימים ב' או ג', מתחילים לומר "סליחות" מיום א' בשבוע שלפניו (שהיו כל שנה לפחות ארבעה ימים של אמירת "סליחות" לפני ראש השנה). לדעת כמה מחכמי ישראל, מרומזים בפרשת "ניצבים" שני המנהגים של אמירת "סליחות" בקהילות ישראל. א' "ומל' ה' את לבבך ואת לבב זרעך" - ראשי תיבות "אלול". בכך מצוי רמז לאמירת "סליחות" כל חודש אלול, כמנהג קהילות ספרד ובני עדות המזרח.

ב) "אתם נצבים היום" (כ"ט, ט') בגמטריא "לעמוד לסליחות". בכך מצוי רמז לאמירת "סליחות" סמוך לקריאת פרשת "ניצבים" לפני ראש השנה, כמנהג קהילות אשכנז. (פרפראות לתורה)

דבר תורה לסעודה רביעית

מה לא עושים כדי למנוע דמעה מיותרת מאלמנה מסופר על הגאון הקדוש רבי יוסף חיים זונענפעלד זיע"א, ששנה אחת סמוך לראש השנה נפטר בפתאומיות החזן של בית הכנסת בו התפלל. בא גבאי בית הכנסת לרבי יוסף חיים לשאול את מי לקחת לחזן לימים הנוראים? השיב הרב שלא ידאג, הוא יסדר את העניין. בראש השנה העלה רבי יוסף חיים חזן את בנו של החזן הקודם. הדבר הפתיע את המתפללים בהיות החזן אבל על אביו ואסור היה לו להתפלל ביום טוב. כששאלוהו על כך, השיב רבה של ירושלים: בעזרת הנשים עומדת אלמנתו השבורה של החזן הקודם, והנה אם היתה שומעת את קולו של יהודי אחר מתפלל, היתה נשברת יותר, ועכשיו שבמקום את בעלה שמעה את בנה, זה הרגיע אותה במקצת, ומה לא עושים כדי למנוע דמעה מיותרת מאלמנה. (עלון סיפורי צדיקים)

דבר תורה לסעודה שלישית

"מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו" (ל' י"ב)

רבי משה אלשיך ז"ל הביא, שראשי התיבות וסופי התיבות של הפסוק "מי יעלה לנו השמימה" הם: מילה (ראשי תיבות), הו"ה (סופי תיבות).

והנה, לכאורה היה ראוי ששם הקדוש יהיה בראשי התיבות, וסופי התיבות ירמזו על מילה. ומבאר האלשיך כי לאחר צרוף חשבונם של האותיות האמצעיות במילים הנ"ל, עם הכולל נגיע לגמטריה "ישראל" (האותיות האמצעיות, ללא ראשי התיבות וסופי התיבות: על, ג, שמימ = "ישראל" = 531), וזה מפני ששם ישראל נהוהה רק על ידי מצות מילה, שקודם לכן אינו בכלל ישראל, וכעת סדר הדברים מדוקדק היטב: השלב הראשון הוא מצות המילה השלב הבא אחריו הוא "ישראל" שעל ידי מילה נהפך להיות "ישראל", ורק אז מגיע השלב הסופי אשר שם ה' יתברך נקרא עליך עד כאן דבריו הנפלאים. אנו רואים מכאן עד כמה גדולה מצות מילה, שהוקדמה לשמו יתברך.

(פניני הבן איש חי)

לכרחה זה הצלה

אלג'דיה
בת מרים
מרים (מירי)
בת רות

ליוזג האין

שירה
בת ציפורה

שרה בת לאורה
ינית בת רחל
שמעון בן מרסל
איתמר בן פנינה
תנצבה

לאה בת
סוליקה דביבו
ז"ל (ה"ד)
תנצבה

מישל בת רחל
אסתר בת לאה
חנה בת חפסה
תנצבה

דיון משפחתי עם הרב יצחק זילברשטיין

שו"ת עם הרה"ג הרב אורן נזרית

תפילת מוסף של ראש השנה

שאלה: האם יש על מה לסמוך לומר כל הציבור, אחרי כל פעם שתוקעים בלחש, את הקטע 'היום הרת עולם' בנעימה בהרמת קול מעט, ולהמשיך בלחש. ואם יש ע"מ לסמוך, האם בכל זאת יותר עדיף להימנע ולשמור את האמירה בקול לחזר?

תשובה: לכתחילה יש לחוש לדברי המקובלים בתפילת הלחש שהחיצונים נאחזים בה כשנאמרת בקול, ולא לומר קטעים מתפילת הלחש בקול, אולם רשאי לומר בקול כדי לעורר הכוונה, ובפרט אם אומר בקול כדי להזכיר לציבור קטעים שלא רגילים בהם כגון יעלה ויבוא בר"ח וכיוצא בזה, וכך היה מנהגו של מרן זיע"א, וממילא לענין היום הרת עולם בלחש, אינו להזכיר לציבור וגם לא נראה שאומרו לעורר הכוונה, כיון שכל התפילה היא נאמרת בלחש וצריך מאוד לעורר הכוונה באופן שמתפלל בלחש, לכן נכון יותר לאומרו בלחש, ובחזרה יאמרו בקול ובהתעוררות גדולה.

הכנה מיום טוב ראשון ליום טוב שני

שאלה: נשאלתי בענין חימום תבשילים על הפלאטה מיום טוב ראשון ליום טוב שני, כגון בראש השנה, אם מותר להניח מבעוד יום של יום טוב ראשון מאכלים על פלאטה כבויה שתידלק מאליה על ידי שעון שבת.

תשובה: מותר להניח ביום טוב ראשון של ראש השנה מאכלים על פלאטה כבויה שמחוברת לשעון שבת, שתדלק לפני צאת יום טוב ראשון, ובכך התבשילים יתחממו מיד כשחוזר בליל החג השני מבית הכנסת.

"אתם נצבים היום כלכם... לעברך בברית ה' אלקיך" (דברים כ"ט, ט"ו-א).
"אתם נצבים היום" - זה ראש השנה, וזהו לעברך בברית, כמבאר בגמרא (ר"ה ט"ו). שבראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, שנאמר:
"היצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם"

המעשה שלפנינו, ארע בסוף ימיו של הגאון הצדיק רבי אביגדור מילר זצ"ל. בימים שלפני ראש השנה, נגש אליו יהודי, ובקש לקבל עצה - "למדנו רבנו, כיצד אכין את עצמי כראוי לקראת יום הדין הגדול והנורא? מה הרב מעצץ לי לעשות כדי לזכות בדין?"

השיב לו הרב במלה אחת: "סמייל" (תסמך).
היהודי היה בטוח שהגאון רבי אביגדור, לרב זקנתו, לא שמע היטב את שאלתו. הוא קרב את פיו לאזני הרב, ואמר: "יתן לי הרב בבקשה עצה, כיצד אוכל לזכות בדין?"

והתשובה חזרה על עצמה: "סמייל!"
היהודי, המפתע עדין, היה בטוח שהרב לא הבין את שאלתו, שהרי לא בקש ממנו הדרך לקראת פורים, אלא לקראת יום הדין, וחזר ושאל בשלישית - מהי ההכנה לקראת יום הדין? ושוב, הרב בשלו - "סמייל!"

בקש היהודי: "אנא, יסביר לי הרב בבקשה - מה הפונה ל'סמייל'? אל מי לחייך? ענה לו הגר"א מילר: "אתם חושבים כי לרב זקנתו לא הבנת את השאלה... אפרש שיחתי: כידוע לך, כל בעל עסק, עושה מדי סוף שנה 'מאזן שנתי', כדי לבדוק האם העסק מרווח או לא.

היה פעם עשיר גדול, בעל רשת חנויות המפזרות בכל רחבי המדינה, שבסוף אחת השנים אסף אליו את מנהלי הסניפים, ובקש היטב את נתוני כל החנויות; אלו מוצרים הכניסו רווחים נאים, ואלו מוצרים כדאי להוריד מהמדפים, אלו מוצרים חדשים יש ליבא, וכיצד נתן לייעל את השרות לקוחות. בין השאר, דנו אנשי ההנהלה בפטורי עובדים בכמה סניפים.

בעל רשת החנויות גלה שבאחד הסניפים, יש יותר מדי הרבה עובדים, וימשיך החליט לפטר חלק מהם. הוא התחיל לעבר בפני מנהל הסניף על רשימת העובדים וקבע: "עובד זה בחוץ, עובד זה נשאר, עובד זה בחוץ..." לפתע, קוטע אותו המנהל בנימה חד-משמעית: "אותו אי אפשר לפטר!"
"מה מיחד בעובד הזה?", שאל בעל הברית. והמנהל הסביר לו: "הוא אדם רוחי מאד לעסק! את כל הלקוחות הבאים בשערי החנות, הוא מקבל בלבביות ובמאור פנים מיחד במינו; בעקבות החינה הרחב שנסוג על פניו, וההרגשה הטובה שמעניק לכל לקוח, מגיעים לסניף לקוחות רבים, ומשתכנעים לקנות ממוצרי החנות. גם כשהוא 'תפוס' מחמת טפול בלקוח, אנשים ממתינים עד שיתפנה, מחמת יחסו החם וחיכו שובה-הלב..."

"כעת הבנתי? - סים רבי אביגדור מילר - פעם בשנה, ביום ראש השנה, עורכים בשמים 'מאזן' - כל באי עולם עוברים לפניו. תפנה כבני מרון. והקב"ה מחליט מי נשאר כאן, ומי, חלילה, עוזב את העולם... אבל אחד שמחיה ומלבין שנים לכל אדם, שעושה טוב לבדיוותיו של הקב"ה, ובעקבות נעימות הליכותיו, האוירה החמה וסבר הפנים היפות שלו, באים גם אחרים ומתקרבים לה' תפנה - אחד קצה נצל מ'פטורין'... מעתה תבין, כי עצה טובה והגונה נתתי לך לקראת יום הדין..."

שו"ת עם הרה"ג הרב בנימין חותה

שומע שופר על ידי מכשיר שמיעה

שאלה: המחזיק באוזניו מכשיר שמיעה האם יוצא ידי חובת שמיעת קול שופר כששומע על ידי מכשיר זה.

תשובה: המחזיק מכשיר שמיעה יתקרב ליד הבעל תוקע ויוריד המכשיר כדי לשמוע ללא המכשיר ואם אינו שומע כלל בלעדיו לא יורידו.

אדם שפסול להיות שליח ציבור בימים נוראים

שאלה: יש לנו במנין אדם שפסול מלהיות שליח ציבור האם מותר ליתן לו בימים הנוראים לומר רק פיוטים.

תשובה: מותר הדבר אבל לא קטעים שמוציא את הרבים ידי חובתם וכן אין ליתן לו לומר י"ג מידות.

בקשת מחילה מנפטר

שאלה: המבקש מחילה בקבר מהנפטר האם צריך לפרט את אשר חטא לו ומה הדין אם מתבייש מכך לפרט בפני אנשים או שמבייש את הנפטר האם יספר מה שחטא לו.

תשובה: יש לפרט את אשר חטא למת ואם אין זה כבודו של המת אם יפרט את מה שחטא לו לא יפרט. ואם אין זה כבודו של החוטא והוא מתבייש מכך צריך להתאמץ ואם אינו יכול לפרט בפני אנשים לפחות יבקש מחילה בלי שיפרט ועדיף זה מאשר כלום אבל לא יצא ידי חובה לגמרי.

הפוגע והנפגע נפטר

שאלה: ראובן פגע בשמעון ושניהם נפטרו מהעולם ולא הספיק ראובן לבקש מחילה משמעון האם יש תיקון לכך.

תשובה: אין פתרון מה לעשות וראוי שבניו של הפוגע יתפללו עליו. והפוגע והנפגע יסתדרו ביניהם בעולם האמת.

לדפואה שלימה

דודית
בת עמליה
יצחק בן חנה

לכרבה והצלחה

חיים לוי וב"ב
דון רבקה
הודיה לוי
אלמוזג לוי
בן שולמית

לכרבה והצלחה

מרדכי ויפה
מורדנו וב"ב
ליאור ושיר
מורדנו

לדפואה שלימה

ברוך חי בן לאה
רחל בת שרה
מידה מרים
בת דחל

לדפואה שלימה

יוליה בת לדיסה
דוד בן טטיאנה
סולטנה
בת פדחה

השבת האחרונה של השנה

מעלת השבת האחרונה של השנה

לקראת השבת האחרונה של השנה נתאר לעצמנו שמלך גדול, או אפילו רק שר, היו מתארחים בביתנו. כמה הכנות וכמה טרחות היינו עושים כדי שהבית יהיה נקי ומסודר, מצוחצח ומאוורר. ואם כן - כמה צריכים אנחנו לחזק בתוכנו את הידיעה ששבת המלכה, בכבודה ובעצמה, מתדפקת על דלתותינו, ולשמוח בכך שמחה עצומה.

קדושת השבת

בשבת האחרונה של השנה נשתדל, עד כמה שאפשר, לקדש את שולחן השבת, ולא נדבר בו דברי חולין. לא נביא אל שולחן השבת עיתונים. לצד מאכלי השבת, שנשתדל שיהיו ערבים במיוחד, נשלב דברי תורה מתוקים מדבש, נוסף דברי אמונה, ונחזק את היושבים סביב השולחן בביטחון אמיתי ומושלם בבורא עולם.

את השבת האחרונה של השנה ננצל למנוחה אמיתית, מנוחה שיש עימה יראת שמים. נשכח ונסיח את הדעת לחלוטין מעסקי החולין, נרגיש כאילו כל מלאכתנו עשויה, ונתעלם לגמרי מכל דאגה וצרה.

שבת לפני המשפט

בשבת זו עלינו לזכור שהקב"ה, שופט כל הארץ, בוחן כליות ולב, אינו דורש מהאדם את אשר איננו מסוגל לעשות. אם נצליח להעלות ולרומם את האווירה בשבת זו, האחרונה של שנת תשפ"ה, ולו בנקודות קטנות בלבד - כבר תהיה זו שבת אחרת לגמרי, שתעלה עימה את כל שבתות השנה.

תודה רבה

בשבת האחרונה של השנה נאמר תודה, ועוד פעם תודה, ועוד פעם תודה, לריבונו של עולם! תודה על כל מה שעשית עבורנו בשנה החולפת, תודה על שנתת לנו פסק-זמן לעצור את המרוץ, ולחשוב על מה שבאמת חשוב לנו בחיים, תודה על השנה שבה עצרת את הקרוסלה הענקית של חיינו, תודה שנתת לנו לחשב מסלול מחדש, תודה שנתת לנו לגלות את הילדים שלנו, את בני הבית שלנו, את השכנים שלא הכרנו עד היום, והרשימה ארוכה. תודה גם על הצרות, על הקשיים ועל הייסורים. הכל ממך, אבא טוב, והכל לטובה.

נמצאים אנו בשבת האחרונה של השנה, שבת זו היא חותם לכל השנה החולפת אבל גם - לשנה שמגיעה! "כל הנגזר ונקבע על כל באי עולם בראש השנה - הכל נחקק, נעשה ונמשך בשבת שלפניו!" השבת הזו. כך אומר הבאר מים חיים. "לפי מעשיו של אדם בשבת האחרונה של השנה, קובעים בשמים כיצד תיראה כל השנה הבאה עלינו לטובה".

בשבת הזו ניתן לנו הכח, על פי ספרי הקבלה, לתקן ולהעלות את כל השבתות של כל השנה האחרונה. זוהי שבת עוצמתית יותר, ועל פי ספרי הקבלה, בשבת זו כבר מוחלט ונגזר הכל לשנה הבאה.

כל דבר שניזוהר בו יותר השבת - יתקן את כל השבתות, וימשוך ברכה עלינו לכל השנה הבאה.

עלינו להתייחס לשבת הזו כאילו היא הראשונה שאנו זוכים לקיים בחיינו, כאילו היא האחרונה שאנו זוכים לקיים. זוהי שבת שביכולתה לקבוע את כל גורלה של השנה הבאה.

תיקון של כל שבתות השנה

הרב אליהו לופיאן זצ"ל היה מרבה לציין כי בשבת האחרונה של השנה - יש כוח סגולי לתקן את כל חטאי שבתות השנה. משום כך, צריך מאוד להתחזק בשבת האחרונה של השנה - בקדושתה, בשמירתה ובשמחה בה.

את השבת האחרונה של השנה נשתדל לקבל את בשמחה, כדי להוכיח לאבינו שבשמים שאנחנו אוהבים את השבת, מעריכים את המתנה היקרה הזו, ומשתדלים לשמור עליה בכל כוחנו.

הכנסת השבת

בשבת זו נתארגן כמו שצריך. בערב השבת הזו לא תהיה בביתנו מהומה לפני כניסת השבת, ולא נניח ליצר הרע לפתוח סניף בבית שלנו. לא נכעס ולא נקפיד על בני ביתנו, אלא נשתדל להתארגן מוקדם כדי להגיע בזמן ובשמחה לקבלת השבת.

היום האחרון של השנה

היום האחרון של השנה

היום האחרון של השנה מעלתו גדולה עד למאוד, ויזהר בו האדם ביותר שלא לאבד אפילו רגע אחד, וישתדל בו הן בלימוד תורה, הן בתפילה בכוונה, הן בקיום המצוות.

תקיעה בשופר בערב ראש השנה

אין תוקעים בשופר בערב ראש השנה, ובמיוחד בבית הכנסת. ואם עדיין צריך התוקע להתלמד לתקוע, יעשה זאת בחדר סגור.

תענית בערב ראש השנה

מומלץ לצום בערב ראש השנה, מעלות השחר ועד צאת הכוכבים. הצום מוחק לנו שליש מעוונותינו, את השליש השני מכפרים לנו על ידי התשובה שאנו עושים בעשרת ימי תשובה, ואת השליש השלישי מכפרים לנו על ידי יום הכיפורים.

התרת נדרים בערב ראש השנה

נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה, שהוא יום כ"ט אלול, ודורשי רשומות רמזו על זה, "לא יחל דברו ככל" סופי תיבות אלול. אולם יש לדעת ולהודיע לאחרים שהתרת נדרים זו מועילה רק לנדרים שנדר ולא זוכרם בזמן ההתרה, אבל לנדרים שזוכר לא מועילה התרה זו עד שיפרטם, ומספיק שיפרטם בפני אחד מן המתירים ושאותו האחד יהיה בקי בענייני פתח וחרטה (הליכות מועד ימים נוראים עמ' פ"ד).

פרשת כי תבוא

טוב לקרוא בתורה מהחומש פסוקים מתחילת פרשת כי תבוא, עד והגר אשר בקרבך. (דברים כ"ו, א-י"א). וכתב המקובל החסיד רבי דוד שיריו ז"ל: כל הקורא פרשה זו הקב"ה מעביר כרוז ברקיע ואומר גביתי מאדם זה כל החובות, ומוחל על חטאתיו. להלן סדר הקריאה:

"וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וְיִרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבֶּתָּ בָּהּ. וּלְקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְרֵא מֵאֲרֶצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמַתָּ בַטֶּנָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם. וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגְדַּתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׁבַע יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לֵאמֹר לָנֹכַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָּא מִדָּךְ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲבָד אֲבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגֵּר שָׁם בְּמֵתִי מֵעַט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרֹב. וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה. וְנִצַּעַק אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמָלָנוּ

וְאֶת לַחֲצֵנוּ. וַיּוֹצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה וּבִמְרֹא גָדֹל וּבְנִאֲתוֹת וּבִמְפָתִים. וַיִּבְאֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ. וְעַתָּה הִנֵּה הִבְאֵתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי יְהוָה וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ אֶתָּה וְהִלּוֹי וְהִגֵּר אֲשֶׁר בְּקֶרְבְּךָ."

הפרשת חלה

סגולתה של הפרשת חלה היא גדולה וידועה, ונהגו נשות ישראל הצדקניות להפריש חלה בערב ראש השנה ולאפות לכבוד החג לחם.

פדיון נפש

בערב ראש השנה טוב למצוא תלמיד חכם שיעשה לו פדיון נפש. והעושהו בערב ראש השנה, וחוזר ועושה בערב יום הכיפורים, ומחלק המעות לעניים קודם סוכות, כתב הרב חיים ויטאל ז"ל שמובטח לו שישלים שנתו.

מקווה טהרה

מצוה על כל איש לטבול בערב ראש השנה במקוה טהרה כשר משעה חמישית ביום (שעה אחת קודם חצות ואילך), ויועיל לו להשליך מעליו כל הטומאות והמחשבות זרות שנדבקו בו מכל השנה, ויש בזה סודות ורמזים נפלאים.

תשעה קבין

אם אינו יכול לטבול במקוה מאיזה סיבה, נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים, והוא לערך שתים עשרה ליטר ושש מאות גרם. ואפשר לעשות זאת גם על ידי מקלחת, שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברז פתוח, עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשיעור ט' קבין (בזרם סטנדרטי הזמן הינו בערך כשש דקות). (שופר בציון)

לסדר את התפילות

כל אדם ישתדל להכין בעצמו את תפילות ראש השנה, ואת פירוש התיבות ובפרט הפיוטים, כי כל תפילה שנאמרת אחת לשלושים יום חייבת הכנה (שו"ע סימן ק, ס"א).

בטוחים בדין

מנהג ישראל להסתפר בערב ראש השנה לכבוד החג. ולובשים בגדים מכובסים ומגוהצים לכבוד יום טוב, להראות שאנו בטוחים בחסדי השי"ת שיוציא לאור משפטינו לחיים טובים ולשלום.

תפילת מנחה האחרונה של השנה

יזהר מאוד בתפילת המנחה ביום זה להתפלל אותה בכוונה ובמיתון, כי היא תפילה אחרונה של השנה ויש בכוחה לתקן את כל התפילות של השנה.

הלכות ראש

להדליק שוב פעם נרות של יום טוב, עדיף להכין מערכת נרות נוספת שתהיה לו מוכנה להדלקת נרות של יום טוב שני, ומי שמדליק בשמן טוב להכניס את הפתילות בתוך הנקב של השעם מערב יום טוב (מכיוון שלפעמים נקב השעם סגור ואסור לפתוח אותו על ידי פתילה ביום טוב משום מכה בפטיש).

ליל יום טוב ראשון של ראש השנה

הדלקת נרות החג

מדליקין נר לכבוד יום טוב, ויקדימו לברך ואחר כך להדליק. וברכת ההדלקה בראש השנה היא "להדליק נר של יום טוב" ואין להזכיר יום הזכרון.

ברכת שהחיינו בהדלקת נרות

יש נשים שנהגו לברך שהחיינו בשעת ההדלקה, ויש נהגו שלא לברך שהחיינו בעת ההדלקה. ומי שאין לה מנהג ברור טוב שלא תברך שהחיינו בהדלקת נרות, אלא תכוון לצאת ידי חובה בברכת שהחיינו כששומעת בשעת הקידוש מפי בעלה. אומנם נשים הנוהגות לברך שהחיינו בהדלקת נרות לא יענו אמן אחרי ברכת שהחיינו של הקידוש, אם רוצות לטעום מהיין.

פיוט אחות קטנה

בערב התקדש החג לפני תפלת ערבית אומרים פיוט 'אחות קטנה', וחותרם בסוף כל בית תכלה שנה וקללותיה, כלשון חז"ל במגילה (לא:), ובסיום הפיוט חותרם תחל שנה וברכותיה. ואחר כך אומרים המזמור הרנינו לאלהים עוזנו, שהיו אומרים אותו הלויים במוסף של ראש השנה, כי נאמר בו תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו.

אכילת הסימנים

מנהג ישראל לאכול בשתי הלילות של ראש השנה מיני פירות וירקות שיש בהם רמז לסימן טוב לכל ימות השנה, משום דסימנא מילתא היא.

אכילת הסימנים בתוך הסעודה

נכון לנהוג לברך על פירות אלה לאחר נטילת ידים וברכת המוציא, ואכילת כזית פת, או לאחר ברכת המזון, כדי שלא יכנס בספק ברכה אחרונה שלהם.

אי"ה השנה חל ראש השנה בימים שלישי רביעי, חשוב ללמוד ולשנן את כל ההלכות, למען נדע כל אחד את ההלכות של ראש השנה הבא עלינו לטובה

תזכורות לחג

תפילת מנחה האחרונה של השנה

יזהר מאוד בתפילת המנחה ביום זה להתפלל אותה בכוונה ובמיתון, כי היא תפילה אחרונה של השנה ויש בכוחה לתקן את כל התפילות של השנה.

הכנת נר גדול

יש להדליק ביום שני נר נשמה גדול הדולק 72 שעות, כדי שתהא אש דלוקה מוכנה בחג להדליק ממנה, ואם לא השיג יכול להדליק מהנר הקיים נר נוסף של 24 שעות מאש לאש.

מקררים עם מנגנון שבת

במקררים רבים עם מנגנון מיוחד ל"מצב שבת", ישנה אפשרות השהייה של מצב שבת 48 שעות או 72 שעות, יש לבחור את הטווח הארוך יותר.

מפות ושקיות

יש להכין מפות נילון חד פעמיות חתוכות לפי מידת השולחנות לצורך החג (כמות כפולה), וכן שקיות אשפה חתוכות ומנותקות, כמות המספיקה ליומיים.

שעון מעורר

יש לזכור לנתק את השעון מעורר של ימי שלישי ורביעי, כדי שלא יצלצל בחג.

שעון גז 'חגז'

הרוצים לבשל על להבת הגז בחג ויש להם "שעון גז" (חגז) לצורך כיבוי הגז לזמן קצוב, יזכרו לחבר את שעון הגז מלפני החג. וכן יתנו דעתם לנתק את זרם החשמל מהמצית האלקטרוני של הכיריים מבעוד יום.

טבילה במקווה

מנהג טוב לטבול במקווה בערב ראש השנה, ובמיוחד מי שהוא חזן או בעל תוקע ישתדל יותר בטבילה זו.

הכנת הנרות

מכיוון שבלייל ב' של ראש השנה צריך

השנה תשפ"ו

קדימה בברכות

מכיון שבכלל הדברים שנוהגים לאכול בליל ראש השנה ישנם גם תמרים, שהם המובחרים שבשבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והם קודמים לברכה לרימונים ולשאר הפירות, טוב להקדימם, ויקח תמר, ויברך עליו בורא פרי העץ, ויאכל [אך אין זה חובה מן הדין להקדימם מכיוון שכלל גדול בידינו כשמונחים לפניו פירות שאין ברכותיהם שוות יקדים איזה מהם שירצה (שו"ע סימן ר"א סעיף א') וכאן מונחים לפניו פירות שברכותיהם העץ (תמרים ורימונים), ושאר מאכלים שברכותיהם האדמה (רוביא סלקא), אלא שטוב להקדימם לצאת ידי חובת שאר הפוסקים]. ואם יש לו תמרים צהובים והם פרי חדש אצלו, יברך גם ברכת שהחיינו (בתנאי שהפרי החדש לא היה על השולחן בשעת הקידוש), ואחר כך יקח תמר אחר ויאמר: יהי רצון מלפניך וכו' שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו. ויאכל מהתמר (ילקו"י ראש השנה). ואם הרימון פרי חדש אצלו והתמר אינו פרי חדש יקדים לברך על הרימון ברכת "העץ" ו"שהחיינו" (ע"פ חזו"ע ברכות עמ' ע"ה ד"ה ואם).

ברכת שהחיינו על הפירות

חשוב להדגיש, כל פרי הנמצא בשווקים כל ימות השנה, אין לברך עליו שהחיינו היות ולא מרגישים בו הנאת התחדשות. אין חילוק אם הימצאותו כל השנה בשווקים מחמת שהוא גדל כל השנה בעץ ובאדמה כגון תפוח אדמה, או מחמת שחלק מהשנה גדל בעצים וחלק מהשנה בחממות כגון בננות, או מחמת שמצליחים לשומרו כל השנה בקירור כל השנה ואינו ניכר ההבדל בטעם בין חדש לישן כגון תפוחי עץ, אגסים, תמרים שחורים ועוד, או מחמת שמייבאים מחו"ל את אותו הפרי כשאין אותו בארץ כגון אננס, בכל אלו אין לברך שהחיינו משום שלא ניכר בהם הנאת התחדשות היות וניתן להשיגם כל השנה במקום זה. (הליכות ברכות עמ' תק"א)

ברכת האדמה על הסימנים

מכיוון שהמנהג לאכול את הסימנים בתוך הסעודה אין לברך האדמה על שום תבשיל של לוביא או קרא ושאר מיני ירקות מבושלים, אפילו אוכלם בלי פת, מכיוון שדרך ללפת את הפת בתבשילי ירקות. וטוב להביא לשולחן פרי שברכתו "האדמה" שאינו מתלפת עם הפת כגון בוטנים, ולברך "האדמה" גם בתוך הסעודה. אומנם הנוהגים לאכול את הסימנים לאחר הקידוש מיד יברכו האדמה על הירקות.

סדר ליל ראש השנה מפורט לקמן עמוד ט"ז

ההנהגה בסעודה

יתאמץ בכל כחו לשלוט ביצרו לבל יבוא לידי כעס והקפדה בתוך ביתו כל השנה, ובפרט בלילה זה שאנו עורכים בו סימנים לשנה הבאה עלינו לטובה, אין לך סימן רע ככעס.

יום טוב ראשון של ראש השנה

בכיה בתפילות ראש השנה

אין להתוודות ביום ראש השנה, וכל שכן שלא יעורר את עצמו לבכות, שאין לבכות בראש השנה. והתפלות בראש השנה יהיו בשמחה ובטוב לבב, ומתוך כוונה שלימה, כי בטוחים אנחנו בישועת הקב"ה שיכתבנו ויחתמנו לחיים טובים. אומנם אדם שמתעורר מעצמו בבכיה ומתפלל בדמעות שליש, אין בזה חשש איסור כלל (ילקו"י ימים נוראים)

הלכות שופר

החייבים בשמיעת קול שופר

הגברים חייבים לשמוע קול שופר בראש השנה, כהנים ליום ישראלים וגרים ללא יוצא מהכלל. אבל נשים וקטנים פטורים. וכן חירש (אפילו שמדבר ואינו שומע) פטור משמיעת קול שופר, אומנם חירש השומע על ידי מכונת שמיעה חייב בשמיעת קול שופר.

ברכות השופר

לדעת הספרדים ביום טוב ראשון של ראש השנה מברכים לשמוע קול שופר ושהחיינו, וביום טוב השני אין מברכים שהחיינו.

מי יכול להוציא ידי חובה

כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתם. ולכן אישה אינה יכולה להוציא ידי חובה. וחרש שאינו שומע אינו יכול לתקוע להוציא אחרים ידי חובתם, ואפילו אם הוא מדבר רק שאינו שומע, אינו מוציא אחרים ידי חובתם.

יחיד המתפלל

יחיד שלא תקע, ורוצה שיתקעו לו בשעה שמתפלל מוסף בלחש, לא יפסיק, וכל שכן שאינו רשאי לתקוע בעצמו באמצע התפלה. ודי לו ששומע לפני התפלה או לאחריה, שלשים קולות, כי לא תקנו לשמוע תקיעות בתפלת מוסף אלא בצבור. ונכון שיתקעו ליחיד לפני שיתפלל תפילת מוסף

הלכות ראש

ביום ראש השנה, או מי שהוא חולה ונפל למשכב, יש להתאמץ במאד להביא לו לביתו תוקע שיתקע לו להוציאו ידי חובה. ולכתחילה יעמוד החולה בשעת התקיעות, ויברך השומע, ורק אם אינו יודע לברך היטב, יברך התוקע בשבילו, גם אם הוא כבר יצא ידי חובה. ואם שכח לברך ונזכר בין תשר"ת לתש"ת, אין לו לברך שם, דשמא יצא י"ח בתשר"ת. וכן מי ששח שיחה בטלה בין תשר"ת לתש"ת, בדיעבד אינו חוזר לברך, אף שיש ספק שמא לא יצא ידי חובתו. (ילקו"י מועדים)

תשליך

אחר תפילת מנחה ביום ראשון של ראש השנה, הולכים על יד שפת הים או אצל הנהר, או באר מים חיים, או בור, לומר סדר "תשליך". ונהגו כן על פי מה שאמרו במדרש, שכאשר אברהם אבינו הלך עם יצחק אל הר המוריה להעלותו לעולה כאשר נצטווה מפי הקדוש ברוך הוא, קידמם השטן בדרך, והתחיל להסית את אברהם ואת יצחק ולמונעם ממצות הבורא יתברך, וכאשר מזימתו נכשלה וסירבו אברהם ויצחק לשמוע בקולו, הלך השטן ונעשה לפני אברהם ויצחק כנהר גדול, כדי שלא יוכלו לעבור, ואברהם ויצחק לא השגיחו בזה, ונכנסו למים עד שהגיעו לצווארם, ואז נשא אברהם את עיניו למרום להתפלל לפני ה' יתברך, ואמר, הושעני אלהים כי באו מים עד נפש, ומיד גער הקדוש ברוך הוא בשטן והלך לו. ומבואר בזוהר הקדוש שעקדת יצחק היתה בראש השנה. ומטעם זה נוהגים ללכת לנהר לומר סדר תשליך, להזכיר זכות אברהם ויצחק. ומנהג ישראל תורה הוא.

שכח לעשות תשליך

אם לא עשה התשליך ביום הראשון, טוב לעשותו ביום השני אחר מוסף, ויש אומרים אחר מנחה.

סדר העדיפויות בתשליך

סדר העדיפויות בתשליך: א. ים או נהר. ב. באר או מעין. ג. בור שיש לו מים. ד. בור שניגבו מימיו. ה. השקפה מהגג על הים. ו. ברו.

נשים

נשים פטורות מאמירת תשליך ואדרבה שב ואל תעשה עדיף מכיוון שכשיצאות לעשות תשליך נגרמת ערבוביא בין גברים לנשים, ואם רוצה יכולה לברך בביתה בצניעות (ע"פ הטעם שכתב בילקו"י אוצר דינים לאישה ולבת עמ' תפט).

וידוי בין סדר התקיעות

אין להפסיק בין סדרי התקיעות לומר וידוי בין תשר"ת לתש"ת, ובין תש"ת לתר"ת, כי דבר זה לא נכון לפי ההלכה, שהואיל ואנו מסופקים שמא לא יצא בסדר הראשון, או גם בסדר השני, כי שמא תרועה שנאמרה בתורה היא היללה שנקראת גם כן בפיו "תרועה", ואם כן אין יוצאים ידי חובה עד שיתקע תר"ת, ואם יפסיק בוידוי לפני סדר תר"ת הרי הוא מפסיק בין ברכת לשמוע קול שופר לתחלת המצוה, והוה ליה חשש ברכה לבטלה, וספק אם צריך לחזור ולברך שנית. לכן באמצע התקיעות מותר להרהר בלבו בוידוי בין סדר לסדר, אבל לא יאמר בפיו בלחש. ובתקיעות עצמם יכוין כל מחשבתו לצאת ידי חובת המצוה של שמיעת קול שופר, ותו לא מיד.

אישה המגיעה לבית הכנסת

נשים פטורות ממצות שופר, שהיא מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות. ומכל מקום נוהגות הנשים לבוא לבית הכנסת בראש השנה כדי לשמוע קול שופר (עם ברכותיו), ויפה עושות, ויש להן שכר מצוה. ואמנם אשה שיש לה ילדים קטנים שאם תביאם לבית הכנסת יפריעו למהלך התפילה והתקיעות, אין לה לבוא לבית הכנסת, ותסמוך על עיקר הדין שהיא פטורה ממצות שופר ומתפילה בצבור. ואם תחמיר לבוא לבית הכנסת יוצא שכרה בהפסדה, שגורמת הפרעה למהלך התפילה.

העיד הגאון רבי לייבל לאפייאן זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אליהו לאפייאן זצ"ל: "אבי היה אומר, שהנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים, אינן זקוקות לכל התפילות שמתפללים בבית הכנסת בכדי שיעלו תפילותיהן למעלה, כי יש צינור מיוחד להעלות תפילתם עד לכסא הכבוד, ובכמה תיבות שיש להם אפשרות לומר ולהתפלל הם מתקרבות לכסא הכבוד ככל הקהל הקדוש העומד שעות ארוכות ומכתיר את המלך, מבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כסא רם ונשא (באר הפרשה).

תקיעה לנשים

התוקע לנשים יכול לתקוע להן אף לאחר שכבר יצא ידי חובתו בלי ברכה, ואין צריך להקפיד כלל לתקוע לנשים לפני שיצא ידי חובתו.

חולה

אדם שנאנס ולא בא לבית הכנסת

השנה תשפ"ו

שינה ביום ראש השנה

מנהג טוב שלא לישן ביום ראש השנה, שכן נאמר בשם הירושלמי מי שישן בראש השנה ישן מזלו. ואם ראשו כבד עליו, יישן מעט, אחר חצות היום, לנוח קצת, כדי שיתחזק לעבודת ה' יתברך.

הכנה מיום טוב ראשון ליום טוב שני

אסור להכין כל דבר שיש בו משום 'הכנה' מיום טוב ראשון (יום שלישי) ליום טוב שני של ראש השנה (יום רביעי), משום איסור הכנה.

מקלחת

מותר להתקלח ולטבול במקווה טהרה ביום טוב ראשון (בתנאים המותרים עיין לקמן) אפילו שכוונתו לעשות כן לקראת יום טוב שני, ואין בזה משום "הכנה" (ולא יתקלח במקווה במים חמים ביום טוב בבית המרחץ שבמקווה).

פינוי השולחן לאחר הסעודה

מותר לפנות את השולחן לאחר הסעודה ביום טוב הראשון, ולא צריך להשאיר את השולחן כמות שהוא עד ליל יום טוב שני, וכן מותר לטאטא את הבית ביום טוב ראשון, ולא נחשב כהכנה לצורך היום השני, כיוון שפינוי השולחן וסידור הבית נחשב כצורך היום, שמכבוד יום טוב שהשולחן יהיה מסודר ונקי והבית לא יהיה מלוכלך (הלימוד"ע ימים נוראים עמ' קנ"ו).

שטיפת הבית לאחר הסעודה

מותר לשטוף את הבית לאחר הסעודה באופן המותר לשטוף ביום טוב, דהיינו שפיכת מים נקודתית על מקום הלכלוך וגריפת המים במגב גומי או פלסטיק, (חזו"ע שבת ח"ד עמ' מ"ט). ולאחר שעשה כך מותר לקחת מטלית יבשה ולספוג בעדינות את הלחלוחית שנשארה ברצפה (אור ההלכה שבת עמ' כ"ז).

שטיפת כלים

אסור לשטוף את הכלים אם לא עתיד להשתמש בהם עוד ביום טוב מכיוון שמכין בזה את הכלים לסעודת ליל יום טוב שני. אבל כוסות מותר לרחוץ, מפני שכל הזמן שותים בהם. אומנם אם נוצר סירחון מחמת שאריות האכילה מותר לשטוף אף את שאר הכלים.

עריכת השולחן

אסור לערוך ולסדר את השולחן עם הצלחות, כוסות, סכ"ם, חלות, יין וכדומה לצורך יום טוב שני. אבל מותר לפנות מעל השולחן את מה שנשאר מסעודות קודמות

כדי שהבית יראה מסודר ונקי.

הוצאת מאכלים מהמקפיא

מותר להוציא מאכלים קפואים מהמקפיא כדי להפשירם לסעודת החג. ואין בזה איסור הכנה, כיון שההפשרה נעשית מאליה. מה גם שאין בזה טרחה, וזה לצורך מצוה.

הנחת מאכלים על הפלאטה

תבשילים המבושלים כל צרכם, מותר להוציאם מהמקפיא ביום טוב וליתנם על גבי הפלאטה כשהיא כבויה ותדלק מאליה לאחר זמן על ידי 'שעון שבת' שיכוון מערב יום טוב, [למשל יניח את התבשילים בשעה 16:00, והפלטה תידלק בשעה 17:00], ובכך יתחממו התבשילים היטב היטב עד הלילה לצורך סעודת ליל יום טוב שני (ואין זה נחשב הכנה במקרה שהוא מניח על הפלאטה כשהיא כבויה מכיוון שהפלאטה נדלקת מאליה ומחממת את התבשיל). (קיצור שו"ע חזו"ע עמ' שע"א).

ליל יום טוב שני של ראש השנה

הדלקת נרות

הדלקת נרות מדליקים נרות לכבוד ליל שני של ראש השנה. ותדליק מאש שהוכנה קודם, ותברך 'להדליק נר של יום טוב' ואחר כך תדליק, וטוב להדליק לאחר צאת הכוכבים אומנם מעיקר הדין רשאית להדליק מבעוד יום.

פתיל צף

כאשר מדליקים נרות ביום טוב עצמו בפתיל צף, מותר להכניס את הפתיל לתוך הנקב שבפקק שעם, ואין זה נחשב מתקן כלי (ראש השנה בהלכה ובאגדה עמ' 142), אומנם אם החור של הפקק שעם סגור אסור לעשות חור חדש משום שיש חשש שיעבור על איסור מכה בפטיש, לכן עדיף להכין את הפתילות כבר מערב יום טוב.

הדבקת נרות שעוה בפמוטים

אסור לחמם בראש השנה נר שעוה באש להדביקו בפמוט, משום איסור "ממרח". אלא יניחו את הנרות בפמוטות בלי להדביקם. (ועדיף להדביק לפני יום טוב כמבואר לעיל) (ילקו"י ימים נוראים עמ' תע"ח).

הלכות ראש

המין שבעה אלא יברך ברכת העץ על הפרי החדש, כיוון שכעת לאחר הקידוש אינו מעוניין לאכול מהמין שבעה אלא רק לאחר שיטול ידיו ויאכל כזית לחם, וכך הם סדרי האכילה), ויכוין לפטור את כל פירות העץ שיאכל בסעודה (כגון התפוח, רימונים, תמרים), שצריך להסמיך עד כמה שניתן את ברכת העץ לברכת שהחיינו שמברכים על הפרי (מחצית השקל בסק"א והמטה אפרים סק"ו). אומנם, צריך להיזהר לאכול חתיכה קטנה מהפרי לאחר הקידוש ולא חתיכה גדולה שיש בה כזית כדי לא להיכנס לספק ברכה אחרונה, וטוב שכך יעשו כל בני הבית (הליכמו"ע עמ' קכ"ו).

סימני הסדר

בליל שני נוהגים לעשות את סימני הסדר כמו בלילה הראשון, עיין לקמן עמוד ט"ז.

יום טוב שני של ראש השנה

ברכות השופר

לדעת הספרדים ביום טוב השני של ראש השנה אין מברכים שהחיינו על ברכת השופר (אומנם דעת אחרונים האשכנזים לברך שהחיינו על השופר גם ביום טוב שני של ראש השנה). ההבדל בין ברכת שהחיינו בקידוש לברכת שהחיינו על השופר ביום טוב שני של ראש השנה לדעת הספרדים בקידוש צריך לברך שהחיינו (גם אם אין לו פרי או בגד חדש), אומנם על השופר אין מברכים שהחיינו ביום טוב שני, ונשאלת השאלה: מה החילוק בין השופר לבין הקידוש? והתשובה היא: בקידוש ברכת שהחיינו הינה על עצם היום טוב שהגיע, וחששו חז"ל שאם לא יברכו שהחיינו על היום טוב שני של ראש השנה יבואו אנשים לזלזל ביום זה, לכן קבעו לברך שהחיינו. אומנם בשופר אין חשש שיזלזלו לכן לא קבעו שיברכו שהחיינו.

פמוטים שנדבקו בשערה

פמוטים שנדבקו בשערה ונקפאה השערה בפנים, מותר לנקות את השערה בסכין, ואין בזה משום תיקון כלי (שם).

כיבוי הנר

בהדלקת הנרות בליל יום טוב שני צריך להקפיד לא לכבות את הגפרור אלא להניח אותו שיכבה לבד.

פיוט חון תחון

בליל שני של ראש השנה מתחילים תפלת ערבית בפיוט "חון תחון", שהוא מענין ראש השנה יום הדין, ומתפללים כמו בלילה הראשון.

"ברוך המבדיל בין קודש לקודש"

אין להתחיל בשאר ההכנות ליום טוב שני עד צאת הכוכבים (18:53). וקודם ההכנות טוב שיאמר: "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" [אך אין זה חובה לומר (תשובה בכתב מהרה"ג יצחק יוסף שליט"א)]. ואם בני הבית מרובים והזמן דחוק, יכולים להתחיל בסידור השולחן לאחר השקיעה (18:38) (הזמנים המובאים לעיל לפי אופק באר שבע).

ברכת שהחיינו בקידוש

בקידוש של ליל שני מעיקר הדין צריך לברך שהחיינו בקידוש (אפילו אם אין לו פרי חדש או בגד חדש). אומנם מכיוון שיש ספק האם צריך לברך שהחיינו על עצם היום, לכן טוב להביא לשולחן פרי חדש או שילבש בגד חדש, ועיקר ברכת שהחיינו היא על היום הקדוש, ואגב פוטר גם את הפרי או הבגד החדש. לכן אפילו אם אין לו פרי או בגד חדש מברך שהחיינו, ולכן אין חשש הפסק באמירת ברכת "שהחיינו" בין ברכת הגפן לטעימה מהיין. (קיצור שו"ע חזו"ע עמ' של"ב).

אכילת הפרי חדש

לאחר הקידוש יקח מעט מאותו פרי חדש ויברך עליו בורא פרי העץ (ואפילו אם אותו פרי חדש אינו מין שבעה, והמין שבעה (התמרים או הרימונים) נמצא על השולחן וקודם בסדר הקדימה, מכל מקום אינו צריך להקדים את

השנה תשפ"ז

מקלחת ביום טוב

שאלה: ראש השנה הינו יומיים, וישנם אנשים שרוצים להתקלח ביום טוב, והשאלה נשאלת באיזה אופן מותר להתקלח ביום טוב?

תשובה: מותר להתקלח ביום טוב רק בתנאים שיובאו להלן:

• דוד שמש

מים שהתחממו מערב יום טוב, לבני ספרד מותר לרחוץ בהם את כל הגוף (במקלחת שבבית כמבואר בסעיף הבא). וכן מותר להתרחץ במים שהתחממו בדוד שמש (ללא חשמל), שלא אסרו חכמים אלא לחמם את המים ביום טוב, אבל כל שהתחממו מערב יום טוב או שהתחממו מאליהם, מותר לרחוץ בהם.

• רחיצה בבית מרחץ כגון מקווה

ההיתר להתרחץ במים חמים, הוא דווקא באמבטיה פרטית שבבית, אבל במרחץ של רבים כגון במקווה, אסור לרחוץ אפילו פניו, ידיו ורגליו בחמים. אבל במים קרים, מותר.

• בור של המקווה

כשטובל אדם במקווה ביום טוב, יכול לטבול אפילו אם המים שבבור חמים (אומנם להתקלח במים חמים במקווה אסור כמבואר בסעיף הקודם) (ילק"י י"ט עמ' שע"ה).

• ניגוב השיעור וחשש סחיטה

אסור לנגב את שיער הזקן והראש כרגילותו ביום חול, כיון שיש חשש סחיטה. אלא צריך ליתן את המגבת על השער ולתת למים להיספג לבד, ויכול לתת נגיעות קלות במגבת, אך לא לנגב בחוזקה כרגילותו. אך כל זה בשיער הראש והזקן שיש שם הרבה שיער, אבל בשאר הגוף מותר לנגב רגיל כמו ביום חול.

• התזת דאודורנט ספריי ובושם

מותר להתזי דאודורנט ספריי ובושם דווקא שמתז על גופו, אבל על הבגדים אסור להתז משום איסור מוליד ריח.

• סירוק השער על ידי מסרק

אסור לסרק את שערות ראשו על ידי מסרק ויש בזה חשש איסור דאורייתא של תלישת השערות. אומנם במברשת רכה כמו של התינוקות או מברשת כובעים יכול להסתרק.

• גריפת המים במגב

אם נרטבה ריצפת המקלחת ממי הרחצה, מותר לגרוף את המים במגב גומי בלבד (ללא סמרטוט משום חשש סחיטה) כדי לפנותם (אור ההלכה מועדים עמ' צ).

תזכורות חשובות לפני התקיעה בשופר

גולת הכותרת של יום ראש השנה, היא השופר "שנאמר: יום תרועה יהיה לכם", והיא המצווה מדאורייתא היחידה שמקיימים בראש השנה, לכן יש להשתדל ולהתאמץ במצווה זו.

קודם שתוקעים בשופר רצוי לזכור ולהזכיר לציבור על ז' דברים שהובאו בפוסקים, וראינו לנכון להביא אותם על הסדר:

• על הקהל להתכוון לצאת ידי חובה המצווה של שמיעת השופר, מכיוון שנפסק להלכה בשולחן ערוך (סימן ס' ס"ד) שמצוות צריכות כוונה, וגם התוקע יתכוון להוציא אותם ידי חובה.

• ישנה מחלוקת בפוסקים האם המצווה היא לשמוע קול שופר או לתקוע בשופר, ואף על פי שנפסק להלכה שהמצווה היא לשמוע קול שופר, טוב לכוון לצאת ידי חובה גם בתקיעה מדין שומע כעונה (לצאת ידי חובת הפוסקים שסוברים שהמצווה היא לתקוע בשופר).

• על הקהל להתכוון לצאת ידי חובת הברכות מדיון שומע כעונה [והוא סמך למנהג שנוהגים לאחר שהקהל אומר: "ברשות מרי ורבותי" עונים הקהל: "שמים" והוא ראשי תיבות שומע משמיע יחדיו מכוונים].

• ישנה מחלוקת האם מותר לענות ברוך הוא וברוך שמו בברכות שיוצאים בהם ידי חובה, לכן אותם שאין להם מנהג ברור לענות ברוך הוא וברוך שמו לא יענו כששומעים את הברכות מהחזן.

• ישנם סידורים שמובא בהם וידוי בין תקיעות תשרי לתשרי ובין תשרי לתשרי, וצריך להזכיר לציבור שאין לומר את הוידוי בפה אלא בהרהור הלב בלבד.

• צריך להזהיר את הציבור שלא לדבר עד סוף התקיעות דמעומד (עד לאחר סיום חזרת השליח ציבור של מוסף).

(עיין ילק"י ימים נוראים עמ' תכ"א).

• בזמן תקיעת השופר יקבלו על עצמם לחזור בתשובה שלימה [וטוב לקבל על עצמו קבלה טובה ולחשוב עליה בזמן התקיעה בשופר].

עשרת ימי תשובה

הלכות עשרת ימי תשובה "המלך הקדוש"

בעשרת ימי תשובה, תקנו חז"ל בברכת 'אתה קדוש' שבעמידה, שלא לחתום בה 'האל הקדוש', אלא 'המלך הקדוש'. לפי שבימים אלו מראה הקב"ה את מלכותו ביושבו על כסא דין לשפוט את העולם, ומראה שמלכותו בכל משלה, ומלך במשפט יעמיד ארץ.

אמר בטעות "האל הקדוש"

אם טעה וחתם 'האל הקדוש' ונזכר מיד תוך כדי דיבור, [דהיינו תוך כדי זמן של אמירת שלוש תיבות 'שלוש עליך רבי'], ותיקן מיד ואמר 'המלך הקדוש', יצא ידי חובתו. אבל אם נזכר לאחר זמן זה, אפילו שלא התחיל ברכת 'אתה חונן', לא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור לראש התפילה. ואם התחיל ברכת 'אתה חונן', אפילו אמר מילה אחת 'אתה', ואפילו אמרה מיד, חוזר לראש התפילה.

מסופק

המסופק אם חתם 'האל הקדוש' או 'המלך הקדוש', צריך לחזור לראש התפילה. ואולם בתפילות של ראש השנה ויום הכיפורים שאנו מוסיפים בברכת אתה קדוש 'לדור ודור המליכו לאל...', אם זוכר שהוסיף כן, ואחר כך הסתפק אם חתם 'המלך הקדוש', אינו צריך לחזור, שמן הסתם חתם 'המלך הקדוש'.

הגדת הספק

כל הדין של ספק, הינו דווקא כשהסתפק במקום שהיה לו להזכיר, בעודו עומד באותו פרק ואותה ברכה, או לפחות שנפל הספק בעודו בתפילת עמידה שהיה לו להזכיר בה. אבל אחר שסיים התפילה, וכל שכן אחר זמן מופלג, אם נכנס אז ספק בליבו שאינו יודע אם הזכיר, אינו צריך לחזור ולהתפלל (אור לציון ח"ד עמ' סח).

שליח ציבור שטעה

שליח ציבור שטעה בתפילת החזרה של שחרית או מנחה, ואמר 'האל הקדוש' במקום 'המלך הקדוש', ונזכר לאחר זמן של כדי דיבור, חוזר לתחילת ברכת 'אתה קדוש' ואינו חוזר לראש התפילה.

המלך המשפט

בברכת 'השיבה שופטינו' שבעמידה, תקנו רבותינו בעשרת ימי תשובה שלא לחתום 'מלך אוהב צדקה ומשפט', אלא 'המלך המשפט'. ואם טעה וחתם 'מלך אוהב צדקה ומשפט', אם נזכר בתוך כדי דיבור ותיקן מיד 'המלך המשפט', יצא ידי חובתו. אבל אם נזכר לאחר כדי דבור, חוזר לתחילת ברכת

'השיבה שופטינו' וחותם 'המלך המשפט' וממשיך משם והלאה על הסדר.

ואפילו אם נזכר בהמשך התפילה, כגון באמצע 'אלוקי נצור', חוזר לתחילת ברכת 'השיבה', וממשיך משם והלאה על הסדר. ומכל מקום אם סיים לומר 'אלוקי נצור' ובא לפסוע שלוש פסיעות של 'עושה שלום', ונזכר שלא חתם כהוגן, חוזר לראש התפילה ומתפלל שוב. והוא הדין כשהוא מסופק אם חתם 'המלך המשפט' או לא, שאנו אומרים שמסתמא אמר כהרגל לשונו בכל השנה ולא חתם 'המלך המשפט'. ואולם טוב שבכל מקרה שהוא חוזר להתפלל, שיעשה תנאי של נדבה קודם שיתחיל להתפלל, ויאמר כך: "אם אני חייב לחזור ולהתפלל, תהא תפילה זו תפילת חובה. ואם אינני חייב לחזור ולהתפלל, תהא תפילה זו תפילת נדבה". ואף על פי שגם עכשיו שטעה ואמר 'מלך אוהב צדקה ומשפט', הרי הזכיר 'מלך', מכל מקום הבדל משמעותי יש ביניהם, כי 'מלך אוהב צדקה ומשפט' משמעותו שהוא אוהב שברואיו יתנהגו בצדק ומשפט, אבל 'המלך המשפט' משמע שה' יתברך בעצמו שופט את העולם.

הרם קולך

טוב ונכון להגביה קולו מעט באמירת 'המלך הקדוש' ו'המלך המשפט', כדי שיזכור היטב שהתפלל כהוגן, ולא יהיו לו ספקות אם אמר או לא אמר. וכך נהג הרמב"ן ז"ל להגביה את קולו בכל הזכרה חדשה שבתפילה [מוריד הטל וכדומה] במשך שלושים יום, שאז כבר מתרגלת הלשון ובודאי הזכיר כהוגן.

ארבע הוספות

עוד תקנו חז"ל ארבע הוספות בתפילה, ואלו הן: "זכרנו לחיים..." - בברכת 'מגן אברהם'. "מי כמוך אב הרחמן..." - בברכת 'מחיה המתים'. "וכתוב לחיים טובים..." - בברכת 'מודים'. "ובספר חיים ברכה ושלום..." - בברכת 'שים שלום'.

שכח להוסיף

זכרנו לחיים - שכח ולא אמר 'זכרנו לחיים', אם נזכר לפני שאמר ברוך אתה ה', חוזר לאומרו וממשיך על הסדר. אך אם נזכר אחר שאמר שם ה', לא יאמר 'למדני חוקיך', אלא יסיים 'מגן אברהם'. וכשיגיע לברכת 'שמע קולנו', יוסיף שם 'זכרנו לחיים...', כיון שזו בקשת רחמים. ואם שכח ולא אמר גם שם, יאמרנו בסיום 'אלוקי נצור'.

מי כמוך אב הרחמן - שכח ולא אמר 'מי

כמוך', אם נזכר לפני שאמר ברוך אתה ה', חוזר לאומרו וממשיך על הסדר. אך אם נזכר אחר שאמר שם ה', לא יאמר 'למדני חוקיך', אלא יסיים 'מחיה המתים'. ולא יאמרנו ב'שמע קולנו' או ב'אלוקי נצור', כיון שאין זו בקשת רחמים אלא שבח לה' יתברך.

וכתוב לחיים טובים - שכח ולא אמר 'וכתוב לחיים טובים', אם נזכר לפני שאמר ברוך אתה ה', חוזר לאומרו וממשיך על הסדר. אך אם נזכר אחר שאמר שם ה', לא יאמר 'למדני חוקיך', אלא יסיים 'הטוב שמך ולך נאה להודות', ורשאי לאומרו בסיום 'אלוקי נצור'.
ובספר חיים ברכה ושלום - שכח ולא אמר 'ובספר חיים', אם נזכר לפני שאמר ברוך אתה ה', חוזר לאומרו וממשיך על הסדר. אך אם נזכר אחר שאמר שם ה', לא יאמר 'למדני חוקיך', אלא יסיים 'המברך את עמו ישראל בשלום', ויאמר 'ובספר חיים' בסיום 'אלוקי נצור'.

עושה 'השלום'

בסיום תפילת שמונה עשרה יאמר, עושה 'השלום' במרומיו. [רמז לשם המלאך ס-פ-ר-י-א-ל שהוא סופר וכותב את בני האדם בספר החיים. ושמו בגימטריא 'השלום']. וכן אומר גם השליח ציבור בסיום קדיש 'תתקבל' שאחר חזרת השליח ציבור, **אבל בקדיש תתקבל של ערבית, ובשאר הקדישים אין צריך לומר כן** (שו"ת יבי"א חלק ח סימן יא אות יב)

אבינו מלכנו

בעשרת ימי תשובה נוהגים לומר 'אבינו מלכנו' אחר חזרת השליח ציבור בתפילת שחרית ומנחה. ובתפילת המנחה, אם הזמן מצומצם וקרוב לצאת הכוכבים ואם יאמרו 'אבינו מלכנו' יפסידו לומר נפילת אפים, ידלגו על 'אבינו מלכנו' ויאמרו נפילת אפים, ולאחר מכן יאמרו 'אבינו מלכנו'.

ההנהגות שראוי לנהוג בימים אלו

"ראוי לאדם שיתנהג בימים אלו גם בחומרות שאינו נוהג בהם כל השנה, כי גם אנו מבקשים מאת השי"ת שיתנהג איתנו בחסידות..."

דוגמאות: בדיקת מזוזות, הכנות לסוכות, אמירת ברכת המזון, קריאת שמע שעל המיטה, ברכת אשר יצר - מתוך הנוסח, קריאת תהילים, ריבוי בצדקה ותיקון המידות והמעשים.

צום גדליה

זו, ואם לא עברו שלשה חדשים והיא סובלת מהקאות או מיחושים וחולשה רבה, מותר לה לאכול ובפרט אם היא לאחר ארבעים יום להריונה. [שו"ת יחיה דעת חלק א' סימן לה].

מניקה

מניקה פטורה מלהתענות בתענית צום גדליה, ויש אומרים שגם אם פסקה מלהניק, כי כל שהיא בתוך עשרים וארבעה חודשים ללידה, פטורה מלהתענות. ויש מי שאומר שכל מה שנפטרה מלהתענות הוא דוקא במניקה בפועל. ולמעשה, אשה חלשה שהלידה או ההפלה גרמה לה לחולשה רבה, יכולה להקל כל עשרים וארבע חודש מהלידה כסברת המקילין. ואם מרגישה בעצמה שיכולה להתענות, תתענה. [שם].

חולה שאין בו סכנה

חולה שאין בו סכנה פטור מלהתענות בכל הצומות הללו. ואפילו בצום תשעה באב אוכל כדרכו ואינו חושש, ובלבד שיאכל בצינעא. ורשאי לאכול בבוקר, כשיש צורך בכך, ואין צריך להתענות תענית שעות. וכל שכן שאין צריך לאכול ולשתות פחות מכשיעור. ואפילו חולה שנתרפא אך עודנו חלש, כל זמן שיש חשש שאם יחזור לחליו, פטור מלהתענות.

יולדת

דין יולדת תוך שלשים יום ללידתה כחולה שאין בו סכנה.

ילדים פחות מגיל בר או בת מצווה

קטן שלא מלאו לו שלש עשרה שנה ויום אחד, וקטנה שלא מלאו לה י"ב שנה, פטורים מתענית זו. ואפילו תענית שעות אין להם להתענות, אף שיש להם דעת להתאבל על החורבן. ויש מחמירים לומר שאין להאכילם אלא לחם ומים, אך המנהג להקל לתת להם כל צרכם, וכן ראוי להורות בזמן הזה שירדה חולשה לעולם.

חתן ובעלי הבית

חתן תוך שבעת ימי המשתה שלו, וכן אבי הבן, הסנדק, והמוהל, חייבים להתענות, ולא יפרשו מן הצבור. ורק אם חל צום גדליה בשבת, ונדחה ליום ראשון, בין החתן בין בעלי ברית לא ישלימו תעניתם, אלא אחר חצות היום יאכלו כדרכם, מפני שיום טוב שלהם הוא. ואם ירצה החתן להחמיר על עצמו להתענות אינו רשאי, הואיל ויום טוב שלו הוא.

זמני כניסת ויציאת הצום:

יום חמישי ג' תשרי צום גדליה

כניסת הצום: 5:15 יציאת הצום: 18:50.

אי"ה ביום חמישי הבא יחול יום ג' בתשרי צום גדליה

למה צמים את צום גדליה?

כשהחריב נבוכדנאצר מלך בבל את בית המקדש והגלה את העם לבבל, השאיר בארץ דלת העם והפקיד עליהם את גדליהו בן אחיקם. והיהודים אשר ישבו במואב, בעמון ובאדום ובשאר הארצות, כשמעם כי נתן מלך בבל שארית ליהודה וכי הפקיד עליהם את גדליהו - וישבו אל ארץ יהודה ויעבדו את הכרמים אשר נתן להם מלך בבל, והיתה להם רוחה. אולם מלך בני עמון, שעינו היתה צרה בשארית יהודה, שלח את ישמעאל בן נתניה להכות נפש את גדליהו, ובחדש השביעי בא ישמעאל אל גדליהו למצפה. ואף כי הוגד לגדליהו שישמעאל זומם לרצחו, לא האמין לדבר, שלא רצה לקבל לשון הרע, וקבל את ישמעאל בכבוד. וישמעאל הרג את גדליהו ואת רוב היהודים אשר היו אתו שם, ואת הכשדים אשר השאיר אתו מלך בבל. היהודים הנשארים בארץ חששו מנקמת מלך בבל וברחו למצרים. וכך נתפזרה שארית הפליטה והארץ נשארה שממה. לזכר צרות אלו קבעו את צום השביעי, ביום הריגת גדליהו בחדש השביעי.

תאריך פטירת גדליה בן אחיקם

יש אומרים, שגדליה נהרג ביום הראשון או השני של תשרי, ומפני שאין מתענים בחג, נדחה הצום למוצאי ראש השנה. ועל אותו הצום אמרו רבותינו: "ללמדך ששקולה מיתתו של צדיקים כשרפת בית אלקינו". שכשם שקבעו צום על חרבן בית המקדש, כך קבעו צום על מות גדליה.

חיוב הצום

כולם חייבים להתענות בארבעה צומות הללו, ואסור לפרוץ גדר

זמני התענית

חיוב התענית הוא מזמן עלות השחר, עד צאת הכוכבים, שהוא כעשרים דקות אחר שקיעת החמה.

מקלחת בצום

כל הצומות הללו מותרים ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה, (חוץ מתשעה באב). ומותר להתרחץ במים חמים בימי הצומות, והמחמיר בכך תבוא עליו ברכה.

אכילה קודם עלות השחר

הישן על מיטתו שינת קבע בליל התענית, וקם משנתו באמצע הלילה, אסור לו לאכול ולשתות, אפילו קודם עלות השחר. אך אם התנה קודם שהלך לישן שבדעתו לקום קודם עלות השחר ולאכול, מותר לו לאכול עד עלות השחר. וכל זה על פי הפשט, אך על פי הזהור הקדוש אין לאכול גם על ידי תנאי.

מעוברת

מעוברת שעברו שלשה חדשים להריונה אינה מתענה בתענית

סדר ליל ראש השנה

מנהג ישראל לאכול בשתי הלילות של ראש השנה מיני פירות וירקות שיש בהם רמז לסימן טוב לכל ימות השנה, משום דסימנא מילתא היא. נכון לנהוג לברך על פירות אלה לאחר נטילת ידים וברכת המוציא, ואכילת כזית פת. כדי שלא יכנס בספק על ברכה אחרונה שלהם. וכשאוכלים בתוך הסעודה אין לברך האדמה על שום תבשיל של לוביא או קרא ושאר מיני ירקות מבושלים, אפילו אוכלם בלי פת. משום שדרך ללפת את הפת בתבשילי ירקות, לכן טוב שיביא לשולחן בוטנים (שאין דרך ללפת אותם בפת) ויברך עליהם אדמה.

דגים

יש נמנעים מלאכול דג בראש השנה, משום שמצינו במקרא (נחמיה י"ג, ט"ז) שכתוב בו דאג, והיו לשון דאגה. ואדרבה יש שנוהגים להקפיד להביא דגים בראש השנה על השלחן, ואומרים עליו: יהי רצון שנפרה ונרבה בדגים.

לוביא

יברך "בורא פרי האדמה" על אבטיח או בוטן וכדומה, ואחר כך יקח לוביא ויאמר: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שירבו זכותינו ותלבבנו:

תמרים

יקח תמר ויברך "בורא פרי העץ" ויאכל, ואחר כך יקח עוד תמר ויאמר בקשה זו, ויבין על האויבים התחתונים: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו:

מאכלים מתוקים

יש נוהגים שלא לאכול מאכלים חריפים או חמוצים, אלא רק דברים מתוקים לסימן טוב, שתהיה כל השנה טובה ומתוקה.

דימון מתוק

יקח דימון ויאמר: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שנהיה מלאים מצות כפרון:

סלקא

יקח סלקא [עלי תרד] ויאמר בקשה זו, ויבין על המקטרגים וכוחות הדין המשטינים למעלה: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שיסתלקו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו:

אתרוג

יש נוהגים להביא בליל ראש השנה אתרוג על השלחן, ולומר לפני אכילתו יהי רצון שנהיה הדורים במצוות.

ראש כבש

יקח ראש כבש, ואם אין לו יקח ראש עוף, אבל אם אין לו ראש כבש לא יאמר: "ותזכור לנו עקידתו ואילו" וכו', אלא רק "שנהיה לראש ולא לזנב":

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שנהיה לראש ולא לזנב. [ותזכר לנו עקדתו ואילו של יצחק אבינו עליו השלום, כראשיתם אבינו עליו השלום:]

כרתי

יקח כרתי (לוף) ויאמר בקשה זו, ויבין על הבוחות הרעות שנבראו מהעונות ומניצוצי קרי: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שיכרתו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו:

סעודת החג

מנהג נכון לאכול בראש השנה דברים שמנים [בשר שמן], ודברים מתוקים וטעמים, וככתוב בנחמיה: "לכו אכלו משמנים ושתי ממתקים, ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום, לאדנינו, ואל תעצבו, כי חרות יהוה היא מעצבם".

תפוח בדבש

יקח תפוח בדבש או תפוח מבושל בסוכר ויאמר: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה:

קדא

יקח קדא ויאמר בקשה זו, וכשאומר: "שתקרע רוע גזר דיננו" יבין בשם קר"ע: יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתקרע רוע גזר דיננו, ויקראו לפניך זכותינו:

"זאת חליפתי זאת תמורתך זאת כפרתי זה הכסף ילך לצדקה ואנחנו נלך לחיים טובים ולשלום"

פדיון כפרות מעבירים לעלון "אור הנר" ומזכים עוד משפחות שיזכו ללמוד דברי תורה הלכות ודברי מוסר הפותחים את הלב לאבינו שבשמים.

לתרומות ניתן ליצור קשר בפלאפון 0505069633, כמו כן ניתן להעביר בביט.

בברכת כתיבה וחתומה טובה לכל בית ישראל.